

Воробей Олена Вячеславівна,
професор кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;
Дідовець Ярина Олексіївна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 2 Національної академії внутрішніх
справ

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ ВІД ПІДРОБКИ МАРОК АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ

Як відомо, марка акцизного податку – це спеціальний знак встановленого зразка, яким маркуються алкогольні та тютюнові вироби. Наявність її на цих товарах підтверджує сплату акцизного податку, легальність ввезення та реалізації на території України. Вона є бланком документу суворої звітності та захищена спеціальними елементами захисту, які покликані унеможливити її підробку [1].

На сьогоднішній день, за фактами незаконного виготовлення алкогольних напоїв та придбання, перевезення й зберігання підроблених марок акцизного податку, відкрито значні об'єми кримінальних проваджень. За даними Кабінету Міністрів України, у 2019 році з незаконного обігу було вилучено алкогольних напоїв вартістю 154,8 млн грн. А у січні 2020 року проведено 443 перевірки в місцях роздрібної торгівлі алкоголем і встановлено 435 випадків порушень. Варто зазначити, що щорічно держбюджет України втрачає мільярди від несплати акцизу і від розмаху контрабанди. Наприклад, 2018 року – це, як мінімум, 2,6 млрд грн., а 2019 – 4,6 млрд грн.

Очікується, що Міністерству фінансів вдасться зламати тенденцію і значно збільшити надходження акцизного податку за допомогою сучасної системи контролю та новітньої захищеної від підробки акцизної марки. Для ефективної боротьби з цією проблемою компанія Industrial Innovation Group розробила нову інноваційну систему Track&Trace, а також нову цифрову голографічну акцизну марку нового покоління. За допомогою впровадження комплексної інформаційної автоматизованої системи Track&Trace відбудеться відстеження марок акцизного збору на всіх етапах, від розміщення замовлення на марки в Державній податковій службі України і до надходження маркованої продукції в роздріб. За допомогою цієї інноваційної системи буде запроваджено повний контроль продажу підакцизних товарів, спрощення документообігу та зменшення обсягів тіншового ринку підакцизних товарів. Однак, для повноцінного запуску системи треба не тільки впровадити вже розроблену технологію, а й почати випуск принципово нових акцизних марок.

Чинне на сьогодні в Україні маркування підакцизної продукції паперовими марками є недостатньо ефективним засобом контролю.

Для того, щоб розпочати боротьбу з контрабандою та ухиленням від оподаткування підакцизних товарів, Кабінет Міністрів України постановою «Деякі питання маркування алкогольних напоїв» від 12.02.2020 р. (набрала чинності 18.02.2020 р.) № 74 затвердив нові зразки марок акцизного податку для алкогольних напоїв вітчизняного та імпортного виробництва, запроваджені з 1 травня 2020 року [2].

Паперові акцизні марки змінилися: на них додано 2 елементи (QR-код та штрих-код), за допомогою яких можна буде зчитати інформацію та ідентифікувати товар. Варто зазначити, що фізичні параметри акцизної марки нового зразка не передбачають яких-небудь змін до наявної технології нанесення акцизної марки на підакцизні товари – тобто ніякого додаткового обладнання виробника або імпортерам докуповувати не потрібно. Працюватиме це так – на готовий виріб, а також на ящик, наноситься унікальний код, що має 12 символів (цифр і букв), у якому зашифровано інформацію про товар (дату, час, місце виготовлення тощо). За допомогою такого коду кожен покупець коли завгодно (через програму в смартфоні, СМС або зателефонувавши) може перевірити легальність походження продукту, на який цей код нанесено. Тобто тепер кожен може бути своєрідним контролером.

Варто вказати і на певні недоліки запропонованих нововведень. По-перше, система Track&Trace може бути реалізована тільки в тому випадку, якщо на товар наноситься акцизна марка з унікальним кодом, який знімається (гаситься) в момент продажу товару кінцевому покупцю і виводиться з обігу. Якщо не виводити унікальний код з обігу, він буде використовуватися ще на тисячі одиниць товарів [3]. По-друге, 12 лютого Кабмін затвердив дві постанови № 74 та № 97, що стосуються акцизних марок на алкогольні напої, однак в даних постановах немає нових вимог до акцизних марок тютюнових виробів [2; 4]. Проблема в тому, що акцизні марки на алкоголь та на тютюнові вироби мають різну форму і по-різному клеються на товар. Тобто дане питання ще треба допрацьовувати, щоб до системи можна було підключити всі підакцизні товари одразу.

Отже, фальсифікація алкогольних та тютюнових виробів є дуже поширеною в нашій країні. Тому перехід до електронної акцизної у рамках боротьби з тіншовим ринком призведе до збільшення надходжень до бюджету країни. Таким чином, запровадивши новий зразок акцизної марки та систему Track&Trace, Україна наближається до загальних принципів акцизних зборів, запроваджених в Європейському Союзі.

Список використаних джерел

Про затвердження Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів: постанова Кабінету Міністрів України від 27 груд. 2010 р. № 1251.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-2010-p#Text>.

2. Деякі питання маркування алкогольних напоїв: постанова Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 р. № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74-2020-п#Text>.

3. Акцизний прорив: розробки Industrial Innovation Group нададуть держбюджету шанс на 2,5 мільярда доларів. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/akcizniy-proriv-rozrobki-industrial-innovation-group-nadadut-derzhbyudzhetu-shans-na-2-5-milyardi-dolariv-1408125.html>.

4. Про внесення змін до Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів: постанова Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 р. № 97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/97-2020-п#Text>.

Гарашук Діана Петрівна,

ад'юнкт кафедри криміналістики

та домедичної підготовки Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ОГЛЯД МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗАЙНЯТТЯ РИБНИМ ДОБУВНИМ ПРОМИСЛОМ

Досудове розслідування кримінальних правопорушення проти довкілля є досить актуальними для сьогодення. Одним з найпоширенішим кримінальним правопорушення даної категорії є незаконне зайняття рибним добувним промислом, передбачене ст. 249 КК України. Переважно більша частина даних кримінальних правопорушень вчиняються в умовах очевидності, однак згідно статистичних даних представлених Генеральною прокуратурою України тільки половина з зареєстрованих кримінальних проваджень органами досудового розслідування направляються до суду. Так, у 2015 р. з 629 зареєстрованих кримінальних проваджень 420 направлено до суду (67 %); у 2016 р. з 445 – 247 відповідно (55 %); у 2017 р. з 538 – 308 (57 %); у 2018 р. з 538–346 (64 %); у 2019 р. з 619–372 (60 %) [1].

Вказані статистичні дані свідчать про наявність проблем досудового розслідування кримінальних проваджень, розпочатих за фактами незаконного зайняття рибним добувним промислом. Насамперед, важливим є початковий етап досудового розслідування, оскільки на даному етапі здійснюється збір речових доказів, а саме матеріальних об'єктів, що були знаряддям вчинення кримінальних правопорушень (човни, сіті, вудки, вибухові речовини та інші) та предметів, що були об'єктами кримінально протиправних дій (риба різноманітних порід).

Однією з найважливіших слідчих (розшукових) дій початкового етапу розслідування від якого залежить подальший результат